

Caibidil 7

Pobal agus Cultúr

Clár na nÁbhar

7.1	Comhthéacs.....	189
7.2	Cathair Chruthaitheach.....	190
7.3	Cathair Uilechuimsitheach.....	193
7.4	Cathair Dhátheangach.....	197
7.5	Áiseanna Pobail.....	198
7.6	Tailte Institiúideacha.....	203
7.7	Cuspóirí Sonracha.....	205

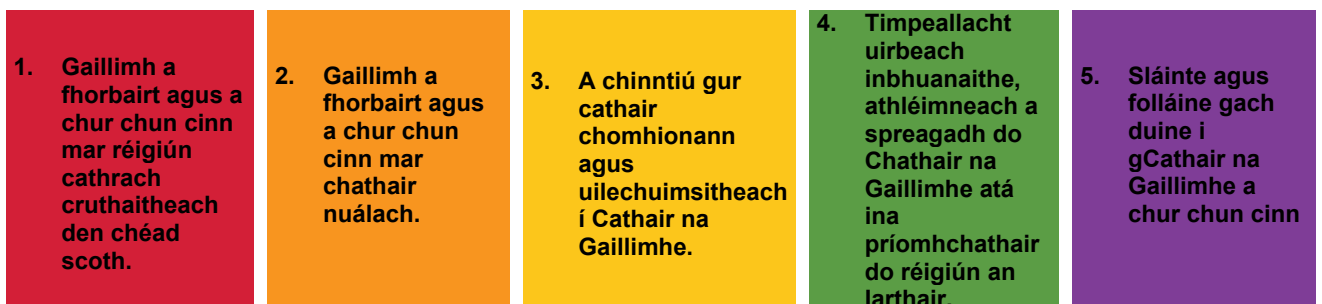

7.1 Comhthéacs

Is iad muintir agus cultúr na Gaillimhe na buanna is mó atá ag an gcathair agus cuireann siad go smior le féiniúlacht na cathrach. Tá oidhreacht shaibhir chultúrtha agus teanga ag an gcathair chomh maith le saol cruthaitheach bríomhar a chuireann timpeallacht mhaireachtála shainiúil ar fáil do chónaitheoirí agus timpeallacht fháilteach agus inspioráideach ar fáil do chuirteoirí. Tacaíonn sé le raon éagsúil gníomhaíochtaí pobail agus cultúrtha, agus mar gheall ar ról straitéiseach na cathrach freastalaíonn go leor de na gníomhaíochtaí sin ar an réigiún níos leithne freisin. Tá bonneagar pobail agus cultúrtha ríthábhachtach do shláinte, folláine, cáilíocht na beatha agus is cuid ríthábhachtach de phobal atá bríomhar, athléimneach, agus comhtháite go sóisialta. Tá an t-infreastruchtúr seo ríthábhachtach freisin chun tarraingteacht na cathrach a chothabháil agus a fheabhsú mar shuíomh chun infheistíocht a dhéanamh ann, deiseanna fostaíochta ar ardchaighdeán a chur ar fáil agus chun lucht saothair a bhfuil na scileanna cuí acu a mhealladh chun cónaí agus oibriú sa chathair agus iad a choinneáil. Tá gá le tuilleadh infheistíochta i mbonneagar pobail lena chinntiú go gcuirtear na prionsabail de 'cathair laistigh de 15 nóiméad' i bhfeidhm maidir le háiseanna pobail agus cultúrtha.

Aithníonn an Chomhairle an tábhacht a bhaineann le hinfhaighteacht agus rochtain ar bhonneagar den sórt sin do chaighdeán na beatha a fhaightear taithí air sa chathair agus an difríocht is féidir léi a dhéanamh do shaol na ndaoine. Aithnítear go háirithe, d'fhonn comharsanachtaí inbhuanaithe a thógáil, go bhfuil gá le tacaíocht a thabhairt dóibh le raon áiseanna pobail atá inrochtana agus sách solúbtha chun iad a oiriúnú agus freastal ar na riachtanais athraitheacha sa tsochaí. Tacaíonn an Plean Forbartha leis an gcur chuige seo trí bheartais agus cuspóirí soiléire a leagan amach chun ailíniú na n-áiseanna sóisialta agus pobail a chinntiú le pobail reatha agus le pobail nua. Tugtar tacaíocht d'fhorbairt bonneagair, seirbhísí agus áiseanna pobail agus cultúrtha trí bheartas pleanála náisiúnta agus réigiúnach leis an gCreat Náisiúnta Pleanála (NPF) agus an Straitéis Réigiúnach Eacnamaíoch agus Spásúlachta (RSES). Aithnítear sa NPF go bhfuil suíomh agus áit ina phríomh-rannpháirtithe a mbíonn tionchar acu ar chaighdeán na beatha. Aithnítear sa RSES caighdeán na beatha agus réigiún cuimsitheach mar cheann dá chúig uailmhian fháis. Dírionn cuspóirí beartais eile sa RSES ar phobail shláintiúla a chruthú, caighdeán na beatha, cuimsiú sóisialta, cur chun cinn na Gaeilge agus soláthar áiseanna agus seirbhísí pobail, aoisbháil, cúram leanaí agus oideachas.

Is cur chuige comhpháirtíochta é an Plean Áitiúil Pobail agus Eacnamaíoch (LECP) chun fíis shóisialta agus eacnamaíoch a sholáthar don chathair. Tógann sé ar naisc idir na beartais úsáide talún sa Plean Forbartha agus forbairt eacnamaíoch agus pobail áitiúil agus cuireann an dá phlean le chéile creat straitéiseach ar fáil chun riachtanais eacnamaíocha agus pobail na cathrach a chomhtháthú. Ullmhaíodh Plean Áitiúil Eacnamaíoch agus Pobail Chathair na Gaillimhe don tréimhse 2015-2021 agus tá sé á athbhreithniú faoi láthair chun pleanáil a dhéanamh don chéad tréimhse eile.

Figiúr 7.1 Spriocanna Ardleibhéil an LECP

Tá an Chomhairle tiomanta do bheith ag obair i gcomhar le príomhpháirtithe leasmhara chun seachadadh bonneagair phobail agus chultúrtha ar ardchaighdeán a chuireann le cuimsiú sóisialta, rathúnas agus cáilíocht na beatha a éascú chun freastal ar riachtanais de chathair atá ag

fás agus den dobharcéantar MASP níos leithne. Tacóidh an Chomhairle, go háirithe, le tionscnaimh inbhuanaithe a thugann tús áite do chomhshuíomh saoráidí pobail agus bonneagair a cheadaíonn úsáid chomhroinnte chun críocha éagsúla agus a sholáthraíonn rochtain éasca do chách.

7.1 Beartais Ghinearálta
1. Tacaíocht a thabhairt d'fhorbairt inbhuanaithe bonneagair phobail, shóisialta agus chultúrtha, agus í a éascú, i gcomhar le príomhpháirtithe leasmhara, trína dtugtar deiseanna cuimsitheacha do gach duine a saol féin a mhúnlú, a chuireann ar chumas pobail a lánacmhainneacht a bhaint amach agus a chuireann le hardchaighdeán na beatha agus folláine do chách, a bhfuil cónaí orthu sa chathair, atá ag obair inti agus a thugann cuairt uirthi.
2. Tacaíocht a thabhairt do agus éascú a dhéanamh ar bhonneagar agus gníomhaíochtaí tábhachtacha a spreagann forbairt mhéadaithe de chultúr, ealaíon agus tionscail chruthaitheacha na cathrach agus a neartaíonn an oidhreacht teanga.
3. Éascú a dhéanamh ar sholáthar cóir, cothrom de sheirbhísí agus áiseanna cultúrtha agus sóisialta pobail i gcomhar le príomhpháirtithe leasmhara ar aon dul leis an gcroístraitéis/straitéis lonnaithe tré bheartais, cuspóirí críosaithe agus sainithe sonracha.
4. Oibriú i gcomhpháirtíocht leis an gCoiste Forbartha Pobail Áitiúil (LCDC) chun aidhmeanna an Phlean Áitiúil Eacnamaíochta agus Pobail (LECP) a bhaint amach chun a chinntiú gur cathair chomhionann agus uilechuimsitheach í Cathair na Gaillimhe.
5. Comhshuíomh seirbhísí pobail agus infrastruchtúir a chur chun cinn agus a éascú i gcomhar le príomhpháirtithe leasmhara chun úsáid chomhroinnte a cheadú chun críocha éagsúla lena n-áirítear sláinte, oideachas, fiontar sóisialta agus áitiúil agus gníomhaíochtaí pobail.
6. Solúbthacht dearaidh a spreagadh i bhfoirgnimh a mbaintear úsáid cultúir, ealaíon agus pobail astu, ionas gur féidir na foirgnimh a oiriúnú ar bhealaí a cheadaíonn éagsúlacht úsáidí éagsúla agus a chuimsíonn inrochtaineacht do chách, lena n-áirítear daoine faoi mhíchumas.
7. Iniúchadh a dhéanamh ar shamhlacha nuálacha seachadta, úinéireachta agus bainistíochta áiseanna agus bonneagair phobail.
8. Tacú le hathchóiriú na n-ionad pobail agus cultúrtha chun feidhmíocht éifeachtúlachta fuinnimh na bhfoirgneamh seo a fheabhsú chun lorg carbóin na gníomhaíochta cultúrtha agus pobail a tharlaíonn laistigh díobh a laghdú.

7.2 Cathair Chruthaitheach

Is cuid bhunúsach d'fhéiniúlacht na Gaillimhe go náisiúnta agus go hidirnáisiúnta iad an cultúr agus an chruthaitheacht. Tá traidisiún láidir cultúrtha sa chathair agus saol bríomhar ealaíon le pobal ealaíon seanbhunaithe a chuireann le beogacht na cathrach agus atá ina chuid shuntasach de thairiscint turasóireachta na cathrach. Cuidíonn na healaíona agus an chruthaitheacht freisin leis an ngeilleagar cruthaitheach, eanáil atá ag fás go tapa sa chathair agus a bhfuil tionchar dearfach aici ar oideachas, ar shláinte agus ar fholláine freisin. Tá an láidreacht de shaol ealaíon agus cultúrtha na Gaillimhe tar éis teacht chun cinn le himeacht ama, rud a léiríonn an oidhreacht chultúrtha shaibhir agus an éirim chruthaitheach atá sa chathair faoi thiomáint pobail atá spreagtha ag nuálaíocht agus ag pátrúnacht dhílis. Is aitheantas iad ainmnithe ar nós Cathair Scannán UNESCO agus Príomhchathair Chultúir na hEorpa 2020 ar láidreacht na gníomhaíochta cultúrtha agus cruthaithí sa chathair.

Aithníonn an Chomhairle an ról intreach atá ag cultúr agus cruthaitheacht sa chathair agus an luach a chuireann sé leis an saol agus leis an eispéireas. Is féidir leis na tairbhí freisin cur le

comhtháthú na bpobal trí na deiseanna féideartha a chuireann sé ar fáil do ghníomhaíochtaí rannpháirtíochta, rud a fheabhsaíonn rannpháirtíocht pobail agus cuimsiú sóisialta. Tá sé mar uailmhian ag an gComhairle tógáil ar na sócmhainní cultúrtha seo mar atá léirithe sa straitéis chultúrtha *Everybody Matters / (Tá Gach Duine Tábhachtach), Straitéis Inbhuanaitheachta Chultúrtha do Gaillimh 2016 -2025*. Tá seacht n-aidhm straitéiseacha sa straitéis seo atá le baint amach trí shraith de phleananna forfheidhmithe 3 bliana. Go ginearálta is iad na haidhmeanna atá aige ná rochtain agus rannpháirtíocht a fheabhsú, cláir chultúrtha a fhorbairt, foghlaim a thógáil, aghaidh a thabhairt ar an easnamh sa bhonneagar cultúrtha, cultúr a chomhtháthú le sláinte agus folláine agus feabhas a chur ar rannpháirtíocht chuimsitheach saoránach agus ealaíontóirí. Déantar é seo a fhorlónadh tuilleadh le plean ealaíon na Comhairle, eadhon, *New Directions / (Treonna Nua) Plean Straitéiseach Ealaíon Chomhairle Cathrach na Gaillimhe 2021-2026*. Sa phlean seo tá gealltanais tugtha ag an gComhairle tacú le forbairt leanúnach bonneagair agus deiseanna cultúrtha agus tacú le rannpháirtíocht gach duine i saol cultúrtha agus cruthaitheach na cathrach.

Tá an Plean Forbartha ríthábhachtach maidir le tacaíocht a thabhairt d'fhorbairt agus leathnú breise na n-áiseanna ealaíon agus cultúrtha chun freastal ar riachtanais athraitheacha na hearnála agus chun bonneagar ardchaighdeáin a sholáthar chun tacú le fás daonra spriocdhírthe don chathair mar a fhoráiltear dó sa RSES/NPF. Chuige seo tá roinnt tionscadal suntasach aitheanta faoi láthair le cur chun cinn. Áirítear orthu sin infheistíocht in athúsáid Chaisleán an Léana Bháite lena úsáid mar mhol tiomnaithe cruthaitheach agus cultúrtha. I measc na dtionscadal freisin tá athchóiriú an Mhansa ag Amharclann Oileán Altanach mar ionad cruthaitheachta agus áit chruinnithe d'ealaíontóirí neamhspleácha, leathnú Músaem Cathrach na Gaillimhe agus Teach Comerford le tacaíocht ó Fáilte Éireann, mar chuid d'fhorbairt Mhúsaem Atlantach na Gaillimhe, agus forbairt saoráide cultúrtha ar Rae na gCeannaithe. I gcomhar leis na tionscadail seo tá an acmhainneacht de bhonneagar ealaíon agus cultúrtha ceantarbhunaithe nua a sheachadadh chun freastal ar riachtanais dhaonra méadaitheach na cathrach agus na bpobal athraitheach á scrúdú don chathair níos leithne. Tá cruthú na spásanna micrea-chultúrtha agus cruthaitheacha atá scaipthe ar fud na cathrach ríthábhachtach chun rannpháirtíocht níos fearr i ngníomhaíocht chultúrtha agus chruithaitheach a chumasú i measc lucht féachana agus pobail atá ar an imeall, rud atá ina uailmhian bhunúsach ag an gComhairle. Chun machnamh agus leathnú a dhéanamh ar thionchar uathúil an chultúir agus an tionchar a bhíonn aige ar charachtar na cathrach a shainiú beidh gá le ceathrúna móra nua sa chathair sa Phlean Forbartha chun bonneagar agus deiseanna do ghníomhaíochtaí ealaíon agus cultúrtha a chomhtháthú le forbairt suíomhanna straitéiseacha athghiniúna.

Mar chuid den infheistíocht sa ríocht phoiblí sa chathair, déanfar spásanna poiblí agus taitneamhachta lasmuigh a dhearadh agus a thógáil le cumas solúbtha chun taibhiú poiblí agus rannpháirtíocht leis na healaíona a oiriúnú agus a cheadú. Tá sé seo ar aon dul leis an mbeartas náisiúnta mar a mholtar i dTascfhórsa Téarnaimh Ealaíon agus Cultúir an Rialtais (2020). Ina theannta sin oibreoidh an Chomhairle chun spásanna micrea-chultúrtha inrochtana a fhorbairt i bhfoirgnimh phoiblí agus pobail agus spásanna sa chathair, lena n-áirítear na bruachbhailte chun léirithiscint chultúrtha a leabú i ngnáthghníomhaíochtaí laethúla agus spreagfaidh sí freisin ealaín phoiblí a ionchorprú i ngach forbairt mhór.

Is cuid thábhachtach de shaol ealaíon agus cultúrtha na cathrach iad féilte agus imeachtaí. Reáchtáiltear féilte i nGaillimh, a bhfuil tábhacht náisiúnta agus idirnáisiúnta ag baint leo, lena n-áirítear Féile Ealaíon Idirnáisiúnta na Gaillimhe, Féile Idirnáisiúnta Litríochta ‘Cúirt’, Fleadh Scannán na Gaillimhe agus Féile Ealaíon Idirnáisiúnta do Leanáí ‘Baboró’ i measc féilte eile. Tá an cumas ag an gcathair freisin imeachtaí ar scálaí éagsúla a óstáil idir an Fhéile an Volvo Ocean Race in 2009 agus 2012 agus Margadh Nollag na Mór-Roinne bliantúil go léirithe sráide ar scála beag. Is sócmhainn chultúrtha eacnamaíoch shuntasach iad seo don chathair agus cuireann siad lena tarraingteacht d’áitritheoirí agus do chuariteoirí. Tacaíonn an Chomhairle freisin leis an tionscnamh Green your Festival a bhfuil sé mar aidhm aige tionchar comhshaoil na bhféilte agus na n-imeachtaí a laghdú.

Tá tairiscint rathúil na cathrach le bheith ainmnithe mar Phríomhchathair Chultúir na hEorpa do 2020 ag tógáil ar éachtaí roimhe seo, amhail ainmniúchán Chathair Scannán UNESCO, dámhachtain Baile Mór an Uirbeachta, dámhachtain Micrea-Chathair na Bliana FDI in 2014, Dámhachtain Dhuilleog Ghlas na hEorpa 2017, Réigiún Eorpach na Gastranamaíochta 2018. Tá próiseas pleanála oidhreachta ar siúl faoi láthair chun tionchar na Gaillimhe 2020 a mheas agus chun bonn eolais a chur faoi chreat oidhreachta a fhoilseofar i mí na Nollag 2021 agus a léireoidh na tairbhí cultúrtha, sóisialta agus eacnamaíocha marthanacha a thiocfaidh as Príomhchathair Chultúir na hEorpa a óstáil.

Sa Scéim um Chéatadán don Ealaín, déantar foráil do leithdháileadh ó chostais fhoriomlána forbartha caipitil, bonneagair agus foirgnimh atá maoinithe go poiblí le húsáid chun saothair ealaíne poiblí a choimisiúnú. Leanfaidh Oifig Ealaíon Chathair na Gaillimhe le cur chun feidhme na scéime a éascú ar bhonn leanúnach, mar fhoinse thábhachtach maoinithe a chuirfidh ar chumas ealaíontóirí saothar nua agus uailmhianach a shamhlú agus a chruthú thar gach foirm ealaíne agus réimse cleachtais ealaíne.

Beartas 7.2 Cathair Chruthaitheach

1. Gaillimh a chur chun cinn mar chathair de shármhaitheas cultúir agus ealaíon, mol do na tionscail chruthaitheacha agus chultúrtha agus tacú le Everybody Matters/(*Tá Gach Duine Tábhachtach*), Creat Straitéise Inbhuanaitheachta Cultúir do Ghailimh 2016-2025.
2. Tacaíocht a thabhairt do agus éascú a dhéanamh d'aidhmeanna na Treonna Nua/New Directions: Plean Ealaíon Chomhairle Cathrach na Gaillimhe 2021-2026 agus Plean Gníomhaíochta 2021-2024
3. Soláthar de shaoráidí ealaíon agus cultúir nua agus feabhsaithe a éascú agus a spreagadh sa chathair agus i láir cheantair agus chomharsanachta agus i gcás ina shainaithnítear iad i dTreonna Nua/New Directions: Plean Ealaíon Chomhairle Cathrach na Gaillimhe 2021-2026.
4. Gníomhartha Phlean Oidhreachta Chomhairle Cathrach na Gaillimhe 2016-2021 agus pleananna ina dhiaidh sin a chur chun feidhme.
5. Páirt a ghlacadh sa Scéim um 'Chéatadán don Ealaín' áit a dtacaíonn an scéim le tionscadail chaipitil agus bhonneagair na Comhairle chun ealaín phoiblí a sheachadadh agus an caidreamh pobail lena mbaineann i gcomhar le hOifig Ealaíon Chathair na Gaillimhe.
6. Seachadadh na healaíne poiblí a éascú trína chinntiú go n-ionchorpraíonn agus go seachadann forbairtí ar scála mór saothair ealaíne poiblí a éascaíonn léirmhíniú áite agus pobail.
7. Leathnú ar bhonneagar na n-ealaíon agus an chultúir inrochtana a chumasú trí éileamh a dhéanamh ar áiseanna den sórt sin a chomhtháthú le forbairt phleanáilte ar láithreáin athghiniúna agus deise shainithe.
8. A chinntiú go lonnófar, go ndearfar agus go leagfar amach saoráidí cultúir agus ealaíon sa todhchaí ionas go mbeidh siad inrochtana ar shiúl a gcos, ar rothar agus ar iompar poiblí, go háirithe na líonraí inbhuanaithe agus na moltaí gaolmhara atá san áireamh i Straitéis Iompair na Gaillimhe.
9. Tacú le seachadadh bonneagair ealaíon agus cultúrtha straitéiseach sa chathair lena n-áirítear leathnú ar Mhúsaem na Cathrach; spás taispeántais agus léirithe ealaíon nua; gailearaí cathrach; leabharlann phoiblí cathrach nua; mol cruthaitheach agus cultúrtha do leanaí agus do dhaoine óga agus príomh-bhonneagar eile mar a shainaithnítear in Everybody Matters /(*Tá Gach Duine Tábhachtach*) Creat Straitéise Inbhuanaitheachta Cultúrtha do Ghailimh 2016-2025 agus Treonna Nua/New Directions: Plean Ealaíon Chomhairle Cathrach na Gaillimhe 2021-2026.
10. Tacú le húsáid spásanna poiblí lasmuigh le haghaidh taibhiú poiblí, féilte, imeachtaí agus rannpháirtíocht i ngníomhaíochtaí ealaíon agus cultúir de réir Straitéis Ríocht Phoiblí Chathair na Gaillimhe 2019 agus na lámhleabhair a théann leis.
11. Tacú le mol cruthaitheach d'ealaíontóirí ildisciplíneacha ar féidir leo spás a sholáthar do raon gníomhaíochtaí.
12. Comhordú a dhéanamh le soláthraithe seirbhíse eile maidir le háiseanna cultúir, ealaíon agus pobail a sholáthar agus, nuair is cuí, tacú le húsáid shealadach foirgneamh/láithreán folamh chun críocha ealaíon agus cultúrtha.

7.3 Cathair Uilechuimsitheach

Aithnítear sa Phlean Forbartha go bhfuil caighdeán na beatha agus folláine nasctha go dlúth leis na háiteanna agus na timpeallachtaí ina gcónaíonn daoine. Chuige seo is féidir leis an bPlean ról tábhachtach a bheith aige i gcruathú pobal sláintiúil atá uilechuimsitheach sóisialta. Tá sprioc straitéiseach ag an bPlean Forbartha *'Cathair chomhionann agus uilechuimsitheach a dhéanamh de Ghailimh, go háirithe trí gach cineál cuimsitheachta sóisialta a éascú sa timpeallacht thógtha, lena n-áirítear sa ríocht phoiblí, tithíocht, agus áiseanna pobail agus sa chumas rochtain a fháil ar sheirbhísí, taitneamhachtaí, deiseanna fostaíochta agus iompar poiblí'*.

Féachann cuimsiú sóisialta lena chinntiú gur féidir le gach duine, beag beann ar a gcúlra, a n-eispéiris agus a gcúinsí, rochtain a fháil ar na seirbhísí agus na háiseanna a theastaíonn uathu chun a acmhainneacht féin a bhaint amach. Féachann sé le sochaí uilechuimsitheach agus cothrom a chruthú, a rachaidh i ngleic le héagothroime, eisiámh sóisialta agus bochtaineacht. Glacfaidh an Chomhairle Cathrach, tríd an LECF agus tionscnaimh eile, ról dearfach agus comhoibríoch in oibriú le pobail chun cuimsiú sóisialta agus sláinte agus folláine sa chathair a fheabhsú. Ar cheann de na spriocanna ardleibhéil don LECF tá ‘a chinntiú gur réigiún cathrach comhionann agus cuimsitheach í Cathair na Gaillimhe’. Áirítear leis seo cuimsiú sóisialta a chur chun cinn trí bhochtaineacht a laghdú agus míbhuntáiste a mhaolú, tacú le lánpháirtíocht agus comhionannas de chách agus an luach a thugann éagsúlacht don chathair a aithint agus tacú leis. Leanfaidh Comhairle Cathrach na Gaillimhe ag tacú le agus ag éascú beartas agus gníomhaíochtaí uilechuimsitheachta sóisialta thar raon iomlán gníomhaíochtaí na n-údarás áitiúil trí Aonad um Chuimsiú Sóisialta na Comhairle agus trí oibriú le páirtithe leasmhara ábhartha.

Is féidir riachtanais shóisialta an phobail a aithint agus aghaidh a thabhairt orthu i bpleanáil na timpeallachta tógtha agus na ríochta poiblí chun pobail bheo agus chomhtháite a chruthú. Is féidir le beartais an Phlean Forbartha ar thithíocht, áiseanna pobail agus cultúrtha, cúram leanaí, deiseanna fostaíochta, ríocht phoiblí agus ar inrochtaineacht cuimsiú sóisialta a spreagadh agus pobail inbhuanaithe a thógáil. Féachann an Chomhairle le leithscaradh míchuí a chosc trí chur i bhfeidhm na Straitéise Tithíochta 2023-29. Spreagann sé éagsúlacht de chineálacha agus de mhéideanna tí ar fud na cathrach chun freastal ar chách lena n-áirítear teaghlaigh, teaghlaigh aon duine agus iad siúd a bhfuil sainriachtanais tithíochta acu cosúil le baill den Lucht Siúil, daoine scothaosta, daoine faoi mhíchumas agus daoine gan dídean.

Daoine faoi mhíchumas

Tá Comhairle Cathrach na Gaillimhe tiomanta d’oibriú le daoine faoi mhíchumas agus lena ngrúpaí ionadaíochta chun a rochtain ar thithíocht, iompar agus an timpeallacht thógtha a éascú. Is sínitheoir í an Chomhairle do Dhearbhú Barcelona a chuireann rochtain uilíoch chun cinn sa ríocht phoiblí, i bhfoirgnimh phoiblí agus i seirbhísí poiblí agus a spreagann rannpháirtíocht daoine faoi mhíchumas i saol sóisialta, eacnamaíoch agus cultúrtha na cathrach. Thacódh Comhairle Cathrach na Gaillimhe le suiteáil áiseanna ‘Áiteanna Feistis’ (áiseanna leithris speisialaithe) sa Chathair agus go háirithe i spásanna áineasa agus taitneamhachta. Ina theannta sin, tacaíonn agus spreagann Comhairle Cathrach na Gaillimhe soláthar na n-áiseanna seo in aon fhorbairt foirgnimh nua a bhfuil rochtain ag líon mór daoine orthu, mar bhunaíochtaí oideachais, foirgnimh chultúrtha, áiseanna sláinte agus áiseanna spóirt agus fóillíochta.

Dhaingnigh Éire Coinbhinsiún na NA um Chearta Daoine faoi Mhíchumas (UNCPRD) in 2018. Cuireann sé seo dualgas ar stát na hÉireann a chinntiú go bhfuil cearta comhionanna sibhialta agus polaitiúla, sóisialta agus eacnamaíochta ag daoine faoi mhíchumas thar gach earnáil. Maidir le hoibleagáidí faoin UNCPRD, oibreoidh an Chomhairle le páirtithe leasmhara ábhartha chun tacú le cur chun feidhme an UNCPRD ar an leibhéal áitiúil. Leanfaidh an Chomhairle ar aghaidh ag tacú le forbairt tithíochta ardchaighdeán, cuimsitheach, inrochtana agus inacmhainne, iompar, timpeallacht thógtha agus ríocht phoiblí trí reachtaíocht mhíchumais, na rialacháin tógála, na Treoirínte um Dhearadh Uilíoch agus Straitéis Ríochta Phoiblí Chathair na Gaillimhe a chur chun feidhme.

Daoine scothaosta

Tá daonra na hÉireann ag dul in aois agus meastar go mbeidh beagnach duine as gach ceathrar os cionn 65 bliain d’aois ar fud na tíre faoi 2040. Tá sé mar aidhm ag beartas an Rialtais tacú le

daoine scothaosta maireachtáil go neamhspleách ina dtithe agus ina bpobail féin chomh fada agus is féidir. Sa NPF, leagtar béim ar an ngá atá le pleananna áitiúla chun freastal ar riachtanais agus deiseanna do dhaonra atá ag dul in aois go háirithe maidir le tithíocht, iompar agus fóillíocht. Ag teacht leis seo tá an Chomhairle tiomanta do bheartais a spreagann maireachtáil shláintiúil neamhspleách. Áirítear leis seo comharsanachtaí agus pobail inoiriúnaithe ar feadh an tsaoil a thógáil a thacaíonn le daoine scothaosta fanacht sláintiúil, gníomhach agus nasctha lena bpobail. Bainfear é seo amach trí bheartais tithíochta cuí a chur chun feidhme agus trí sholáthar díreach a dhéanamh do roghanna cuí tithíochta laistigh de scéimeanna tithíochta sóisialta. Áirítear leis seo freisin timpeallacht tharraingteach, shábháilte agus inrochtana a dhéanamh den timpeallacht thógtha agus seirbhísí agus áiseanna pobail inrochtana a oireann do riachtanais daoine scothaosta a chur ar fáil.

Is ball í Comhairle Cathrach na Gaillimhe de Aoisbhá Éireann agus is údarás comhpháirtíochta í i seachadadh an Chláir um Thithe Sláintiúla Aoisbháúla. Ina leith seo tabharfaidh an Chomhairle comhairle ar dhearadh agus spreagadh sí tithíocht nuálaíoch a éascóidh inoiriúnaitheacht agus inrochtaineacht saoil chun freastal ar riachtanais éagsúla áititheoirí thar a saolré.

Leanaí agus daoine óga

Aithníonn an Chomhairle go bhfuil sláinte agus folláine na ndaoine óga faoi thionchar díréireach ag an timpeallacht ina gcónaíonn siad ar agus aithníonn sí an tábhacht a bhaineann le deiseanna a chinntiú do ghníomhaíocht fhisiciúil, do shúgradh, do shiúlóid agus do rothaíocht. Tugtar faoi deara sa NPF go gcoimeádfar an daonra óg ard in Éirinn ar feadh tréimhse, ag laghdú de réir a chéile mar chéatadán den daonra faoi 2040 ach go bhfuil sé sách suntasach chun soláthar marthanach de thaitneamhachtaí agus de shaoráidí cuí a éileamh. Tá an Chomhairle, i gcomhar le páirtithe leasmhara eile, tiomanta d'aghaidh a thabhairt ar na riachtanais seo agus leanúint ar aghaidh ag tacú agus ag feabhsú seachadadh príomháiseanna ar nós cúram leanaí, scoileanna agus rochtain ar áiseanna áineasa foirmiúla agus neamhfhoirmiúla do leanaí agus do dhaoine óga de gach cumas.

Leanann Comhairle Cathrach na Gaillimhe de bheith ag tacú leis an tionscnamh um Chathair atá Báúil do Leanaí agus rachaidh sí i dteagmháil le leanaí agus daoine óga agus lena ngrúpaí ionadaíoch a lena n-áirítear Comhairle na nÓg Chathair na Gaillimhe. Tabharfaidh an Chomhairle aird freisin ar Phlean Leanaí agus Daoine Óga CYPSE na Gaillimhe 2021-2023.

Éagsúlacht

Is cathair ilchultúrtha í Gaillimh, mar is léir ó fhigiúirí dhaonáirimh 2016 a thugann le fios gur rugadh 25.8% de dhaonra Chathair na Gaillimhe lasmuigh d'Éirinn, céatadán atá i bhfad níos airde ná céatadán an Stáit ag 17.3%. Léirítear an éagsúlacht seo i gcarachtar agus sainiúlacht na cathrach, an rannpháirtíocht i ngeilleagar na cathrach agus tairiscint ealaín agus chultúrtha. Tríd an LECP, tacaíonn an Chomhairle leis na straitéisí ealaíon agus cultúir agus cuimsitheachta agus ceiliúrann sí an éagsúlacht agus tá sé mar aidhm aici comhtháthú, rochtain níos fearr, lánpháirtíocht agus rannpháirtíocht ó gach pobal a spreagadh.

Sláinte agus folláine

Bíonn tionchar ag an timpeallacht thógtha ar shláinte, ar folláine agus ar chaighdeán na beatha. Cuidíonn pleanáil, trí bheartais agus trí chuspóirí úsáide talún, le sláinte fhisiciúil agus folláine mheabhrach. Déantar é seo go háirithe trí dheiseanna áineasa agus taitneamhachta a sholáthar, iompar gníomhach agus deiseanna d'idirghníomhú sóisialta agus tacaíocht d'fhostaíocht agus do sheirbhísí riachtanacha pobail. Tá Cathair na Gaillimhe ina ball den Líonra Náisiúnta um

Chathracha agus Chontaetha Sláintiúla na hÉireann a thacaíonn le húdaráis áitiúla gníomhartha a chur i bhfeidhm chun sláinte agus folláine a fheabhsú ar leibhéal áitiúil. Leanfaidh an Chomhairle ag tacú le ballraíocht na Gaillimhe sa líonra agus le cur i bhfeidhm Éire Shláintiúil agus Straitéis Chathair na Gaillimhe Sláintiúla 2019-21, tionscnamh de chuid an LCDC.

Tá an Plean Forbartha tiomanta do thacú le forbairt pobail shláintiúla agus ghníomhacha, áit a bhfuil deiseanna ann don phobal iomlán a bheith sláintiúil agus gníomhach ag gach céim den saol. Tríd na beartais sa Plean, tugtar tacaíocht do raon beart a chuideoidh le pobail shláintiúla lena n-áirítear iad siúd a chosnaíonn agus a fheabhsaíonn an comhshaol, a chuireann infhaighteacht agus inrochtaineacht áiseanna pobail chun cinn agus bonneagar soghluaisteachta inbhuanaithe agus tacaíocht bheartais chun soláthar saoráidí cúram sláinte a éascú, chun rochtain ar chúram sláinte a chumasú.

Figiúr 7.2: Gnéithe a thacaíonn le caighdeán na beatha Foinse: NPF

Beartas 7.3 Cathair Uilechuimsitheach

1. Gach cineál uilechuimsitheachta sóisialta a chur chun cinn go réamhghníomhach, nuair is féidir i bpleanáil úsáide talún go háirithe sa timpeallacht thógtha agus sa ríocht phoiblí, tithíocht, áiseanna pobail, deiseanna fostaíochta, iompar agus inrochtaineacht.
2. Aidhmeanna éagsúla na Comhairle a chur chun cinn go réamhghníomhach chun éifeacht a thabhairt do Dhearbhú Barcelona agus tacú le prionsabail dearaidh uilíoch ionas go mbeidh Gaillimh ina cathair níos inrochtaine agus níos báúla do dhaoine faoi mhíchumas. (tairiscint)
3. Tacú le cuspóirí na hOifige um Chuimsiú Sóisialta maidir le sochaí atá cuimsitheach go sóisialta a chur chun cinn sa chathair.
4. Rannpháirtíocht bhríoch poiblí chomh maith le lánpháirtíocht agus comhroinnt eolais a chinntiú sa phróiseas pleanála agus i ndáil le beartais agus tionscadail straitéiseacha eile laistigh den chathair.
5. Coincheap na 'inoiriúnaitheachta ar feadh an tsaoil' agus rochtain do chách sa timpeallacht thógtha a chur chun cinn.
6. Éascú a dhéanamh ar chur chun feidhme na Straitéise Tithíochta, go háirithe maidir le leithscaradh míchuí a laghdú agus i soláthar tithíochta speisialta.
7. Comhoibriú leis an Líonra Rochtana do Chách agus eagraíochtaí eile a dhéanann ionadaíocht ar dhaoine faoi mhíchumas chun rochtain chomhionann a sholáthar do gach saoránach go háirithe i réimse na tithíochta, an iompair, na timpeallachta tógtha agus an ríochta poiblí laistigh den chathair.
8. Tacú le rannpháirtíocht na cathrach sa Líonra Náisiúnta um Chathracha agus Chontaetha Sláintiúla na hÉireann agus cur i bhfeidhm Straitéis Chathair na Gaillimhe Sláintiúla 2019-2021.
9. Tacaigh le clár Aoisbhá Chathair & Chontae na Gaillimhe
10. Tacú le forbairt ionad acmhainní inrochtana agus sábháilte don phobal LGBT+.

7.4 Cathair Dhátheangach

1. Oidhreacht shainiúil chultúrtha agus teanga na cathrach a chosaint agus a chur chun cinn agus leanúint ar aghaidh ag tacú le stádas na Gaillimhe mar Chathair Dhátheangach agus ag aithint tábhachta na Gaeilge mar acmhainn chultúrtha, phobail agus eacnamaíoch.
2. Úsáid na Gaeilge a chur chun cinn in ainmniú forbairtí nua cónaithe, bóithre poiblí agus páirceanna agus úsáid comharthaí Gaeilge/dátheangacha a spreagadh sa ríocht tráchtála agus phoiblí.
3. Tacú le agus éascú a dhéanamh ar fhorbairt bonneagair, a chuireann oidhreacht chultúrtha agus teanga na cathrach chun cinn, nuair is cuí.
4. Tacú le feidhmiú Phlean Teanga Chathair na Gaillimhe 2020-2026 agus ainmniú na cathrach mar Bhaile Seirbhíse Gaeltachta.

7.5 Áiseanna Pobail

Is príomhghné é bonneagar sóisialta agus pobail ardchaighdeáin a sholáthar do gach aois agus cumas chun pobail inbhuanaithe agus uilechuimsitheacha a thógáil. Tá nasc inlámhsithe idir rochtain ar áiseanna pobail agus folláine daoine aonair agus rannpháirtíocht sa tsochaí.

Is féidir le saoráidí agus gníomhaíochtaí sóisialta agus pobail raon leathan bonneagair agus seirbhísí a chuimsiú lena n-áirítear iad siúd a bhaineann le leabharlanna, áiseanna oideachais, gníomhaíocht phobail, sláinte, reiligiún, ealaíona agus cultúrtha. Féadtar áiseanna a nascadh freisin le saolréanna, cosúil leo siúd de leanaí, daoine scothaosta agus daoine a bhfuil riachtanais speisialta acu. Soláthraíonn áiseanna pobail mol do phobail áitiúla bualadh le chéile agus idirghníomhú trí imeachtaí spóirt, cultúir, ealaíon agus oideachais agus sóisialta. Mar gheall ar raon leathan de sheirbhísí pobail ar ardchaighdeán, chomh maith le saoráidí pobail agus cultúrtha tá an chathair tarraingteach do dhaoine cónaí inti, oibriú inti agus cuairt a thabhairt uirthi agus is féidir léi feidhmiú mar chatalaíoch le haghaidh infheistíochta.

Tacaíonn suíomh na n-áiseanna pobail áitiúla gar don áit ina gcónaíonn daoine leis an gcoincheap den “chathair laistigh de 15 nóiméad” áit a bhfuil rochtain éasca ag cónaitheoirí ar a gcuid bunriachtanais ag faid nach faide ná 15 nóiméad ar shiúl a gcos, ar rothar nó ar iompar poiblí.

Tacaíonn an Plean Forbartha le soláthar áiseanna pobail ar scálaí a fhreastalaíonn ar riachtanais an phobail áitiúil agus atá inrochtana go háirithe trí mhodhanna iompair inbhuanaithe. Meastar gur chóir go mbeadh seirbhísí pobail agus cultúrtha a bhfuil abhantrach leathan acu suite ar bhealaí iompair phoiblí atá ann cheana féin nó atá beartaithe agus go mbeidís inrochtana ar shiúl a gcos agus ar rothar.

Thar shaolré an phlean seo, beidh acmhainní ag teastáil chun infheistíocht a chinntiú i mbonneagar pobail agus cultúrtha atá ann cheana chun na háiseanna seo a iarfheistiú chun a rátálacha fuinnimh a fheabhsú chun lorg carbóin an phobail agus na gníomhaíochta cultúrtha a bhíonn ar siúl sna hionaid agus áiseanna seo a íoslaghdú.

Chun bonn eolais a thabhairt do na riachtanais d'áiseanna pobail sa chathair, déanfaidh an Chomhairle iniúchadh ar áiseanna pobail. Is é cuspóir an iniúchta bearnaí, éileamh agus acmhainn reatha a aithint agus réimsí a aithint inar féidir úsáid níos leithne a bhaint as acmhainní pobail lena n-áirítear deiseanna úsáide ilchuspóirí. Beidh sé mar aidhm ag an iniúchadh freisin aird a tharraingt ar na háiteanna ina moltar infheistíocht chuíf, athbhreithniú a dhéanamh ar dheiseanna maoinithe, eolas roinnte a thabhairt do sholáthraithe ábhartha eile agus treoir a thabhairt do bheartas agus do threoir infheistíochta amach anseo. Tabharfar tús áite d'ullmhú an iniúchta seo agus é faoi réir na n-acmhainní atá ar fáil agus comhoibriú le gníomhaireachtaí eile a bhfuil baint acu le seachadadh seirbhísí pobail chun deiseanna agus dúshláin a aithint i mbonneagar pobail ar fud na cathrach.

Tógtar comharsanachtaí cónaithe inbhuanaithe trí sholáthar áiseanna agus seirbhísí pobail, sóisialta agus cultúrtha ar leibhéal áitiúil agus tá sé ag teacht le treoirlínte náisiúnta agus beartas athghiniúna lena n-áirítear an NPF, RSES agus Forbairt Chónaithe Inbhuanaithe i gCeantair Uirbeacha Treoirlínte d'Údaráis Phleanála (DECLG 2009).

7.5 Áiseanna Pobail
1. Soláthar cóir, cothrom de sheirbhísí agus d'áiseanna pobail ilghnéitheacha a éascú i gcomhar le príomhpháirtithe leasmhara a bheidh ag teacht leis an gcroí-straitéis lonnaíochta trí bheartais, trí chuspóirí criosaithe agus trí shonrúcháin ar leith.
2. Tacú le suíomh agus comhchruinniú áiseanna agus seirbhísí pobail áitiúla i gcomhréir leis an aidhm comharsanachtaí inbhuanaithe, dlúth a thógáil de réir an choincheapa den 'chathair lasitgh de 15 nóiméad' ionas gur féidir teacht orthu go héasca ar shiúl a gcos agus ar rothr. Sa chás go gcuirtear áiseanna agus seirbhísí ar scála níos mó ar fáil ba chóir iad seo a ailíniú le naisc iompair phoiblí atá ann cheana/atá beartaithe.
3. Cinntiú go bhfuil na háiseanna go léir atá deartha le haghaidh úsáide pobail oiriúnach lena n-úsáid ag daoine de gach aois agus cumas, i gcomhréir le Tógáil do Chách – Treoir um Dhearadh Uilíoch.
4. Spreagadh agus éascú a dhéanamh ar sholáthar áiseanna pobail agus seirbhísí áitiúla de chineál agus de scála atá oiriúnach chun freastal ar riachtanais an phobail áitiúil in éineacht le forbairt na gceantar cónaithe.
5. Reiligí reatha a chothabháil agus soláthar a dhéanamh do reiligí nua agus seirbhísí gaolmhara mar chréamatóiriam chun freastal ar dhaonra spriocdhírithé na cathrach faoi láthair agus amach anseo.

Oideachas

Is cumasóir ríthábhachtach í rochtain ar dheiseanna oideachais agus oiliúna chun tacaíocht a chur ar fáil do rathúnas pearsanta agus eacnamaíoch agus do ghnóthachan sochaíoch. Aithníonn an Chomhairle an tábhacht a bhaineann leis an oideachas agus an gá atá le háiseanna oideachais a

sholáthar atá oiriúnach do raon aoiseanna agus cumais agus atá inrochtana dá bpobail faoi seach. Tá soláthar raon áiseanna oideachais agus oiliúna riachtanach chun pobail inbhuanaithe a sholáthar, cuimsiú sóisialta a chur chun cinn agus ionas go mbeidh rochtain ag cách ar ardchaighdeán oideachais agus fostaíochta. Beidh gá le leathnú agus infheistíocht i saoráidí oideachais agus oiliúna a ailíniú le spriocanna fáis daonra.

Tacaíonn suíomh na n-áiseanna oideachais áitiúla gar don áit ina gcónaíonn daoine leis an gcoincheap de 'cathair laistigh de 15 nóiméad' ina mbíonn rochtain éasca ag cónaitheoirí ar a gcuid bunriachtanais ag faid nach faide ná 15 nóiméad ar shiúl a gcos, ar rothar nó ar iompar poiblí. Is mórdhúshlán é an éagothroime atá ann faoi láthair maidir le láthair sholáthar na n-áiseanna oideachais i nGaillimh chun an "Cathair laistigh de 15 nóiméad" a bhaint amach.

Is lár mór oideachais í Cathair na Gaillimhe a bhfuil tionchar réigiúnach agus náisiúnta aici. Tá trí institiúid tríd leibhéal sa chathair, Ollscoil na hÉireann, Gaillimh (OÉ Gaillimh), Institiúid Teicneolaíochta na Gaillimhe-Mhaigh Eo (GMIT) agus Institiúid Teicneolaíochta na Gaillimhe (GTI). Is sócmhainní suntasacha iad seo don chathair ó thaobh fostaíochta agus soláthar oideachais de agus an méid a chuireann siad le taighde, nuálaíocht agus an geilleagar eolais. Cuireann Bord Oideachais agus Oiliúna na Gaillimhe-Ros Comáin (GRETb) raon tionscnamh breisoideachais agus oiliúna (FET) ar fáil a sholáthraíonn deiseanna chun scileanna nua a fháil chun tacú le haistriú agus dul chun cinn gairme. Tá daonra mac léinn de thart ar 26,000 sa chathair, rud a chuireann le beogacht agus nuálaíocht na cathrach. Tá Fóram Réigiúnach Scileanna an Iarthair ag cur chun cinn níos mó comhoibrithe ar bhealach gníomhach idir eagraíochtaí forbartha scileanna agus grúpaí gnó sa Chathair ionas go mbeidh na tacair scileanna i bhfeidhm i measc ár bhfórsa saothair chun freastal ar riachtanais scileanna fostóirí amach anseo.

Tá 33 bunscoil agus 12 meánscoil, roinnt coláiste príobháideach agus scoileanna teanga sa chathair freisin. Maidir le soláthar scoile na toadhchá, cloífidh an Chomhairle leis na moltaí atá leagtha amach i *Soláthar Scoileanna agus an Córas Pleanála, Cód Cleachtais d'Údaráis Phleanála, RCPRÁ (2008)* agus *Treoirlínte Plean Ceantair Áitiúil d'Údaráis Phleanála RCPRÁ (2013)* agus Doiciméid Treorach Teicniúla maidir le sainaithint láithreáin scoile agus measúnú oiriúnachta, arna bhfoilsíú ag an Roinn Oideachais (ROS). Tacóidh an Chomhairle freisin leis an ROS chun suíomhanna scoile a aithint, suíomhanna scoile atá ann cheana a chosaint agus a leathnú, nuair is féidir. Tacóidh an Chomhairle freisin le scoileanna deartha uirbigh, samhail de scoileanna uirbeacha atá neodrach ó thaobh carbóin de, de réir Threoirlínte na Roinne Oideachais agus Scileanna, lena n-áirítear bearta chun riachtanais laghdaithe pháirceála agus chun na leanaí a fhágáil ar an láthair a éascú agus chun tacú le rochtain ar áiseanna agus saoráidí poiblí lasmuigh den láthair. D'fhonn taisteal inbhuanaithe a spreagadh, comhroinnt áiseanna a uasmhéadú agus forbairt comharsanachtaí cónaithe inbhuanaithe a chinntiú, spreagfaidh an Chomhairle lonnú scoileanna in aice le limistéir chónaithe, bealaí iompair poiblí agus áiseanna pobail, cultúrtha agus áineasa. Beidh soláthar oideachais, cúram leanaí agus seirbhísí pobail eile mar chuid lárnach d'fhorbairt nua comharsanachta agus cuimseofar dó i bPleananna Ceantair Áitiúil do cheantair lonnaíochta nua ar nós na nArdán.

7.6 Oideachas

1. A chinntiú go gcuirtear dóthain talún in áirithe chun áiseanna oideachais a bhunú, a fheabhsú nó a leathnú laistigh den chathair de réir na straitéise lonnafaíochta, spriocdhaonra agus i gcomhar leis an Roinn Oideachais agus Scileanna (ROS).
2. Tacú le forbairt agus soláthar leanúnach oideachais tríú leibhéal, breisoideachais agus foghlama ar feadh an tsaoil sa chathair.
3. Éascú a dhéanamh ar uasghrádú agus ar leathnú na n-áiseanna oideachais atá ann cheana féin agus ar sholáthar áiseanna oideachais nua de réir mar is gá, lena n-áirítear:
  - Tacú le feabhsú agus leathnú inbhuanaithe OÉ Gaillimh sa todhchaí;
  - Tacú le forbairt GMIT agus ainmniúchán ceadaithe Comhaontas Chonnacht Uladh (CUA) mar Ollscoil Theicneolaíoch
  - Tacú le ról an GTI i seachadadh an oideachais;
  - Tacú le ról an GRETB i soláthar Breisoideachais agus Oiliúna sa chathair.
4. A chinntiú go n-ionchorpraíonn dearadh agus leagan amach gach foras oideachais áiseanna do bhearta iompair inbhuanaithe agus iompar poiblí.
5. A chinntiú go bhfuil rochtain shábháilte agus éasca do dhaoine faoi mhíchumas ionchorpraithe i ndearadh gach forbairt oideachais.
6. Tacaíocht a thabhairt d'fhorbairt bhreise agus d'éagsúlú na n-institiúidí oideachais tríú leibhéal sa chathair, lena n-áirítear cur chun cinn moil agus áiseanna taighde agus nuálaíochta eolasbhunaithe atá nasctha le tionscal.
7. Ilúsáid áiseanna scoile a spreagadh le haghaidh úsáidí pobail eile lasmuigh d'uaireanta scoile chun leas an phobail agus úsáid na n-acmhainní a uasmhéadú.

Seirbhísí Luathbhlianta agus Cúram Leanaí

Is seirbhísí pobail ríthábhachtacha iad saoráidí cúram leanaí agus tá rochtain ar chúram leanaí inacmhainne agus ardchaighdeán ina bhunriachtanas chun sochaí chothrom agus pobal inbhuanaithe a bhaint amach. Trí rochtain ar chúram leanaí bheith ann, éascaítear rannpháirtíocht tuismitheoirí agus caomhnóirí san fhórsa saothair agus tacaíonn sé le forbairt shóisialta agus oideachasúil leanaí. Cinntitheach suntasach freisin í infhaighteacht chúram leanaí maidir le rochtain ar dheiseanna oideachais agus oiliúna a chumasú.

I ngach limistéar nua tithíochta os cionn 75 aonad, tá gá le saoráidí cúram leanaí amháin a sholáthar le híosmhéid de 20 spás cúram leanaí, de réir Threoirlínte an Aire d'Údaráis Phleanála ar Shaoráidí Cúram Leanaí (RCPRÁ 2001) agus chun comharsanachtaí cónaithe inbhuanaithe a chruthú. Ní cheadófar eisceachtaí dó seo ach amháin, nuair a bhíonn cúiseanna a bhfuil bunús leo gan a leithéid d'áis a chur ar fáil, mar shampla má tá i ndóthain áiseanna cúram leanaí i bhforbairtí in aice láimhe nó sa cheantar máguaird. Is ar an bhforbróir a bheidh an dualgas bunús a thabhairt do chásanna eisceachtúla den sórt sin agus beidh gá le tuairim agus comhairle ó Choiste Cúram Leanaí na Gaillimhe agus a gcuid eolais ar sholáthar agus éileamh ar sheirbhísí dá leithéid. Beidh an Chomhairle sásta socruithe eile a bhreithniú nuair is féidir na cuspóirí foriomlána maidir le háiseanna cúram leanaí a sholáthar laistigh de limistéir tithíochta nua a bhaint amach ar bhealach eile, mar shampla, saoráid shaintógtha amháin a sholáthar le níos mó ná íosmhéid acmhainn roinnte idir forbairtí tithíochta. Chomh maith leis an méid thuas, déanfar áiseanna cúram leanaí i gceantair chónaithe a bhreithniú trí áitribh atá ann cheana féin a thiontú, áit nach mbíonn tionchar diúltach míchuí acu ar an timpeallacht chónaithe. Mar sin féin, d'fhéadfadh go mbeadh gá le hábhar cóiríochta cónaithe a choinneáil de réir na bhforálacha atá leagtha amach i gCaibidil 11. D'fhonn taitneamhachtaí cónaithe a chosaint, féadfaidh an Chomhairle teorainn a chur le scála na forbartha. In eastáit mhóra tionsclaíochta, páirceanna gnó agus teicneolaíochta agus aon fhorbairtí

eile a ghineann deiseanna móra fostaíochta, spreagfaidh an Chomhairle soláthar áiseanna cúram leanaí ar an láthair mar chuid de na forbairtí seo. I bhforbairtí miondíola, fóillíochta nó turasóireachta ar mhórsála, go háirithe, ionaid siopadóireachta, spreagfar soláthar saoráide cúram leanaí buail isteach do shiopadóirí. Aithnítear sa Plean an méid is féidir le saoráidí dea-shuite ar ardchaighdeán a chur le comharsanachtaí a dhéanamh inbhuanaithe agus chun uailmhianta choincheap na 'cathrach laistigh de 15 nóiméad' a bhaint amach.

7.7 Cúram leanaí

1. Éascú a dhéanamh ar fhorbairt saoráidí cúram leanaí, lena n-áirítear seirbhísí iarscoile, ag roinnt suíomhanna oiriúnacha, amhail, laistigh de limistéir chónaithe, áiteanna fostaíochta, lár na cathrach, lárionaid chomharsanachta agus cheantair, scoileanna, i gcóngarachacht d'fhorais oideachais agus pobail agus in aice le nóid iompair phoiblí i gcomhairle le Coiste Cúram Leanaí na Gaillimhe.
2. Cur le soláthar saoráidí cúram leanaí trí éileamh a dhéanamh go gcuirfí áiseanna den sórt sin ar fáil i gcomhar le forbairtí cónaithe ina bhfuil os cionn 75 aonad cónaithe. Ní fhéadtar eisceacht a bhreithniú ach amháin nuair is féidir a bhunú go soiléir agus tacaíocht ghairmiúil a thabhairt go bhfuil áiseanna imleor cúram leanaí ann cheana féin chun freastal ar an gceantar agus nuair a mheastar go bhfuil socruithe inghlactha eile ann chun tacú le cúram leanaí, súgradh agus nó áiseanna eile a bhaineann go sonrach le leanaí.

Áiseanna Cúram Sláinte

I measc na n-áiseanna cúram sláinte tá raon seirbhísí ann, idir lialanna áitiúla GP go dtí ionaid chúraim phríomhúil, ospidéal, tithe altranais agus áiseanna cúraim shóisialta agus phobail. Is ionad é Gaillimh do sheirbhísí cúraim sláinte réigiúnaigh do Réigiún an Iarthair. Tá ceithre shuíomh ospidéal sa chathair lena n-áirítear Ospidéal na hOllscoile Gaillimh (UHG) agus Ospidéal Ollscoile Pháirc Mhuirinne (MPUH), cuid de Ghrúpa Ospidéal Saolta a sholáthraíonn seirbhísí tánaisteacha, réigiúnacha agus for-réigiúnacha. Is ionad sainithe for-réigiúnach é UHG do sheirbhísí ailse agus cairdiacha agus is ospidéal teagaisc é i gcomhpháirtíocht le OÉ Gaillimh. Tugann an chathair tacaíocht freisin do roinnt soláthraithe cúram sláinte eile lena n-áirítear Ospidéal Bon Secours, Clinic na Gaillimhe, Ospís na Gaillimhe agus roinnt tithe altranais. Is fostóir suntasach sa chathair í an earnáil cúram sláinte agus is sócmhainn shuntasach í don phobal.

Mar fhreagra ar phróifíl athraitheach déimeagrafach agus riachtanais sláinte an daonra lena n-áirítear ionchas saoil níos faide, daonra atá ag fás agus ag dul in aois agus leitheadúlacht níos airde de riochtaí ainsealacha tá an córas sláinte i mbun aistrithe ó mhúnla ospidéal-lárnach go samhail cúraim phobalbhunaithe. Tá an Straitéis Cúram Sláinte ag athdhíriú na slí a sheachadtar seirbhísí sláinte trí chúram príomhúil a chur chun cinn a bhfuil sé mar aidhm aige cúram ildisciplíneach a sholáthar ag pointe rochtana amháin i suíomh pobail nó in ionad cúraim phríomhúil. Aithnítear an tacaíocht leanúnach don earnáil seo mar aon leis an tacaíocht don treocht i dtreo speisialtóirí méadaithe agus freisin do leathnú cuí ar gach institiúid sláinte agus ospidéal. Is féidir freastal ar chúram príomhúil, ar sheirbhísí pobail agus ar shainseirbhísí leighis laistigh d'ionaid dúiche, chomharsanachta agus áitiúla agus iad a dhíriú chuig lár na cathrach. Tacaíonn an Plean Forbartha le forbairt agus le leathnú na n-áiseanna cúram sláinte go léir agus le cóiríocht na n-ionad Cúraim Sláinte Príomhúil i gceantair inar féidir le pobail teacht orthu go héasca agus ina bhféadtar leibhéal an tsoláthair seirbhíse áitiúil a fheabhsú.

7.8 Áiseanna Cúram Sláinte

1. Seachadadh agus feabhsú na n-áiseanna cúram sláinte sa chathair a chur chun cinn ag féachaint do ról ainmnithe na Gaillimhe mar Chathair Réigiúnach faoin NPF/RSES.
2. Tacú le forbairt agus le leathnú an bhonneagair cúram sláinte atá ann cheana ag FSS, gníomhaireachtaí reachtúla agus deonacha agus soláthraithe cúram sláinte príobháideacha chun tacú le soláthar cúram sláinte, lena n-áirítear cúram pobalbhunaithe, meabhairshláinte agus seirbhísí cúram shóisialta de réir mar is cuí agus de réir an riachtanais áitiúil agus ról réigiúnach na cathrach.
3. A chinntiú go gcuirtear áiseanna cúram sláinte ar fáil i gcomhthráth, agus ar scála cuí, le forbairt nua cónaithe agus in áiteanna a bhfuil rochtain éasca orthu trí shiúl ar gcós, ar rothar agus ar iompar poiblí.
4. Tacú le seachadadh seirbhíse cúram sláinte réigiúnach feabhsaithe, lena n-áirítear Rannóg Éigeandála nua ag Ospidéal na hOllscoile Gaillimh (UHG) agus seirbhísí ospidéal leathnaithe ag Ospidéal Ollscoile Pháirc Mhuirinne (MPUH) a fhreastalóidh ar an gCeantar Uirbeach agus ar an limistéar réigiúnach níos leithne.

7.6 Tailte Institiúideacha

Go ginearálta is iad na tailte institiúideacha sa chathair ná limistéir mhóra talún agus foirgnimh ghaolmhara a fhreastalaíonn ar úsáidí ar nós scoileanna, coláistí, institiúidí cónaithe, reiligiúnacha agus cúram sláinte. Tá na tailte seo éagsúil ó thaobh méide, leagan amach agus feidhme de, agus cuireann siad le beogacht na cathrach. Tá tailte oscailte fairsinge agus limistéir aibí tírdhrechtaithe le fáil i go leor tailte institiúideacha, ar comhphárteanna tábhachtacha iad den ghréasán glas straitéiseach sa chathair agus a bhfuil rochtain ag an bpobal orthu. Tá foirgnimh agus gnéithe tábhachtacha ailtireachta, cultúrtha agus stairiúla ag baint le roinnt tailte institiúideacha atá mar chuid d'oidhreacht chultúrtha agus d'fhéiniúlacht na cathrach.

Aithníodh i bPleananna Forbartha Cathrach roimhe seo go mbeadh cuid de na tailte seo ina mbarrachas ó thaobh riachtanais institiúideacha de, agus i gcásanna den sórt sin, ceadófaí úsáid chónaithe nó úsáidí a bheadh ag teacht le criosanna tadhlach dá measfaí a bheith níos oiriúnaí. Cé go mbeidh roinnt tailte institiúideacha, nach mbeidh gá leo amach anseo, ina láithreacha oiriúnacha d'fhorbairt chónaithe agus eile, tá tailte institiúideacha ann ar chóir iad a choinneáil mar gheall ar shuíomh agus/nó carachtar le haghaidh úsáidí institiúideacha nó pobail ar mhaithe le leas fadtéarmach na cathrach. Sna cásanna seo tá sainchuspóirí forbartha curtha san áireamh i gCaibidil 11. I gcásanna ina n-eascraíonn tailte institiúideacha atá fágtha do riachtanais institiúideacha féadfaidh an Chomhairle úsáid eile a cheadú don talamh go léir nó do chuid de. Ní mór an cás seo a shainiú agus bunús a thabhairt dó i gcomhthéacs na feidhme institiúideach, áfach. Ní mheasfar go mbeidh na tailte ina bharrachas má tá todhchaí marthanach agus slán ag an institiúid. Nuair a cheadaítear eisceachtaí, beidh an úsáid a bheartaítear ag teacht le criosú cónaithe (nó le criosanna tadhlacha má mheastar go mbeadh sé sin níos oiriúnaí) agus le beartais agus cuspóirí an phlean. De ghnáth beidh gá le forbairt na dtailte seo chun foirgnimh lena mbaineann sainghné agus cuid den bhuncharachtar oscailte a choinneáil. Ba cheart rochtain phoiblí a chur chun cinn san áit a mbaintear taitneamh traidisiúnta as nó áit a bhfuil taitneamhacht shuntasach ag baint le tailte.

Tá roinnt foirgneamh institiúideach a bhfuil fiúntas ag baint leo san áireamh sa Taifead ar Dhéanamhais Chosanta (RPS), a bhfuil an-suntas ag baint leo do charachtar ceantair agus a d'fhéadfadh a bheith deacair iad a thiontú go húsáid chónaitheach, mar gheall ar scála nó leagan amach. Sna cásanna seo is féidir machnamh a dhéanamh ar thiontú go úsáidí cultúrtha, pobail nó

oifige nuair nach mbeadh athruithe suntasacha i gceist leis seo ar charachtar struchtúir dá leithéid agus nach mbeadh sé contrártha le pleanáil chúí agus forbairt inbhuanaithe an cheantair.

7.9 Tailte Institiúideacha

1. Forbairt talún institiúideach laistigh den chathair a éascú agus a chur chun cinn.
2. Tailte institiúideacha a choinneáil agus gan breithniú a dhéanamh ar athrú úsáide ach amháin nuair a léirítear go bhfuil tailte institiúideacha áirithe ina bharrchas ar riachtanais, breithneoidh an Chomhairle úsáid chónaithe nó úsáidí atá ag luí le criosanna tadhlaacha nó éileoidh sí go sonrach go gcoinneofaí na tailte le haghaidh úsáidí institiúideacha eile. Sa chás go gceadaítear forbairt cónaithe beidh gá le 20% ar a laghad d'achar iomlán an láithreáin a chur in áirithe do spás oscailte pobail.
3. Coinneáil rochtana poiblí ar thailte institiúideacha a chur chun cinn nuair a baineadh taitneamh astu sin go traidisiúnta nó áit ina bhfuil taitneamhacht shuntasach ag baint leis na tailte.
4. Coinneáil rochtana poiblí ar na tailte seo a chur chun cinn nuair a baineadh taitneamh astu sin go traidisiúnta nó áit ina bhfuil taitneamhacht shuntasach ag baint leis na tailte.

7.7 Cuspóirí Sonracha

Cuspóirí Sonracha
1. Tacú le seachadadh gníomhartha agus cuspóirí an Phlean Áitiúil Eacnamaíochta agus Pobail i gcomhpháirtíocht leis an gCoiste Forbartha Pobail Áitiúil (LCDC) agus i gcomhar le príomhpháirtithe leasmhara.
2. Éascú a dhéanamh ar fhorbairt leanúnach áiseanna pobail i gceantair chomharsanachta agus pobail nua atá ag teacht chun cinn ar nós na nArdán.
3. Uasghrádú na n-áiseanna pobail atá ann cheana a éascú ó thaobh éifeachtúlacht fuinnimh de d'fhonn lorg carbóin na ngníomhaíochtaí atá nó a bheidh ar siúl iontu a laghdú.
4. Iniúchadh ar Bhonneagar Sóisialta agus Pobail a dhéanamh i gcomhar leis an LECP/LCDC agus páirtithe leasmhara ábhartha chun bunlíne seirbhísí a bhunú sa chathair agus chun a chinntiú go soláthraítear dóthain áiseanna pobail chun freastal ar dhaonra spriocdhírthe na cathrach atá ann faoi láthair agus a bheidh ann amach anseo.
5. Tacaíocht a thabhairt do mholtaí chun Caisleán an Léana Bháite a athúsáid mar mhol cruthaitheach agus cultúrtha.
6. Leabharlann phoiblí nua sa Chathair a fhorbairt i gcomhar le Comhairle Chontae na Gaillimhe agus maoiniú náisiúnta.
7. Athfhorbairt Mhúsaem Chathair na Gaillimhe a chur chun cinn mar thionscadal bunathraithe chun fíis Mhúsaem Atlantach na Gaillimhe a bhaint amach.
8. Tacú le soláthar spás taibhithe agus taispeántais ealaíon nua agus gailearaí cathrach sa chathair.
9. Tacaíocht a thabhairt do thograí d'fhorbairt ceann scríbe is díol spéise do thurasóirí agus áineasa ag láithreacha Pháirc Leisureland agus Bóthar na Trá leis an acmhainneacht de shaoráidí caitheamh aimsire, cathartha agus cultúrtha nua-aimseartha saintógtha a sholáthar chun freastal ar an gcathair agus ar an réigiún.
10. Gníomhartha i straitéisí agus i bpleananna a thacaíonn le forbairt cultúir agus oidhreachta sa chathair a chur i bhfeidhm lena n-áirítear: Straitéis Chultúrtha, Straitéis Ealaíon agus Plean Gníomhaíochta, Plean Oidhreachta, Straitéis Turasóireachta agus Plean Straitéiseach Mhúsaem na Cathrach.
11. Láithreáin nua reilige a bhunú agus a fhorbairt chun freastal ar an gcathair, ar féidir leo freastal ar sheirbhísí gaolmhara cosúil le créamatóiriam chun freastal ar dhaonra spriocdhírthe na cathrach atá ann faoi láthair agus a bheidh ann amach anseo.
12. Oibriú le páirtithe leasmhara agus soláthraithe seirbhíse ábhartha chun soláthar áiseanna pobail a fhiosrú chun freastal ar phobal an Bhaile Bháin lena n-áirítear: Ionad Acmhainní Teaghlaigh i gcomhar le TUSLA; <ul style="list-style-type: none">
• Naíolann pobail agus seirbhís oideachais luathbhlianta;
• Áiseanna lasmuigh agus laistigh do gach aoisghrúpa;
• Bunscoil agus meánscoil i gcomhar leis an Roinn Oideachais agus Scileanna (ROS)
13. Tacú le suíomh buan a fhorbairt le haghaidh meánscoile in Oirthear na cathrach.
14. Tacú le forbairt suímh bhuan do bhunscoil in Iarthar na cathrach.